

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
Факультет урбаністики та просторового планування
Кафедра міського будівництва

ГРАФІЧНА ЧАСТИНА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
на тему:

«МІСЬКЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ДИЗАЙН ДЛЯ СПРАВЕДЛИВОГО МІСТА: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРАКТИК В УКРАЇНІ ТА
ЗАКОРДОНОМ»

Виконала:
студентка групи УППм-23
Хрипливець Ксенія Олександрівна
Галузь знань: 19 Архітектура та будівництво
Спеціальність: 192 Будівництво та цивільна інженерія
ОНП: Урбаністика та просторове планування

Керівник:
Тригуб Руслана Миколаївна
Доцент, кандидат технічних наук

Київ 2025 р.

ВСТУП

Поняття «справедливого міста» набуло поширення у науковому дискурсі в межах соціології, соціальної географії та містопланування, починаючи з 1970-х років. Його сутність полягає в забезпеченні рівного доступу до міських ресурсів і просторової організації, що сприяє зменшенню соціальної нерівності, яка не лише посилює суспільне розшарування, а й закріплюється в міському середовищі. У межах магістерського дослідження концепція просторової справедливості розглядається як ключовий орієнтир для розвитку українських міст.

Для України ця проблема є вкрай актуальною, адже країна зіштовхується з серйозними соціальними та економічними викликами. Значна частина населення перебуває за межею бідності, а після повномасштабного вторгнення цей показник зріс до 30% (за даними Світового Банку). Водночас розрив між заможними та незахищеними верствами суспільства лише поглиблюється. Це відображається в міському середовищі: окремі райони отримують більше інвестицій, мають розвинену інфраструктуру та комфортні умови, тоді як інші залишаються занедбаніми, із недостатнім доступом до транспорту, медицини та освіти.

Менш забезпечені містяни змушені мешкати в районах із низькоякісним житлом, обмеженим доступом до транспорту, недостатньою кількістю громадських просторів для відпочинку, а також обмеженими можливостями для освіти та самореалізації. Через відсутність ресурсів та впливу на владу їхні голоси щодо розвитку власних районів часто залишаються непочутими. Водночас міське середовище відіграє ключову роль у соціальній мобільності населення, тобто у можливості людей покращити свій соціально-економічний статус. Наприклад, освіта є важливим фактором для цього. У менш престижних і бідніших районах якість освіти, як правило, нижча, що зменшує шанси їхніх мешканців на отримання хорошої роботи та економічну стабільність. Тож соціальні нерівності не просто існують — вони закріплюються у міському просторі та з часом лише посилюються.

Концепція «справедливого міста» дає змогу не лише усвідомити зв'язок між просторовими й соціальними нерівностями, а й уявити, як можна змінити цей простір. У такому місті кожен мешканець має рівний доступ до житла, роботи, якісної освіти, медицини та місць для дозвілля. Важливо також, щоб люди мали змогу впливати на міську політику та брати участь у прийнятті рішень щодо розвитку свого району. Безперечно, ідея справедливого міста може здатися недосяжною. Однак ця концепція допомагає виявити проблеми містопланування та окреслити напрямки для їх вирішення. Для України створення справедливих міст є важливим кроком до формування стійкого, інклюзивного та процвітаючого суспільства попри переламний історичний період.

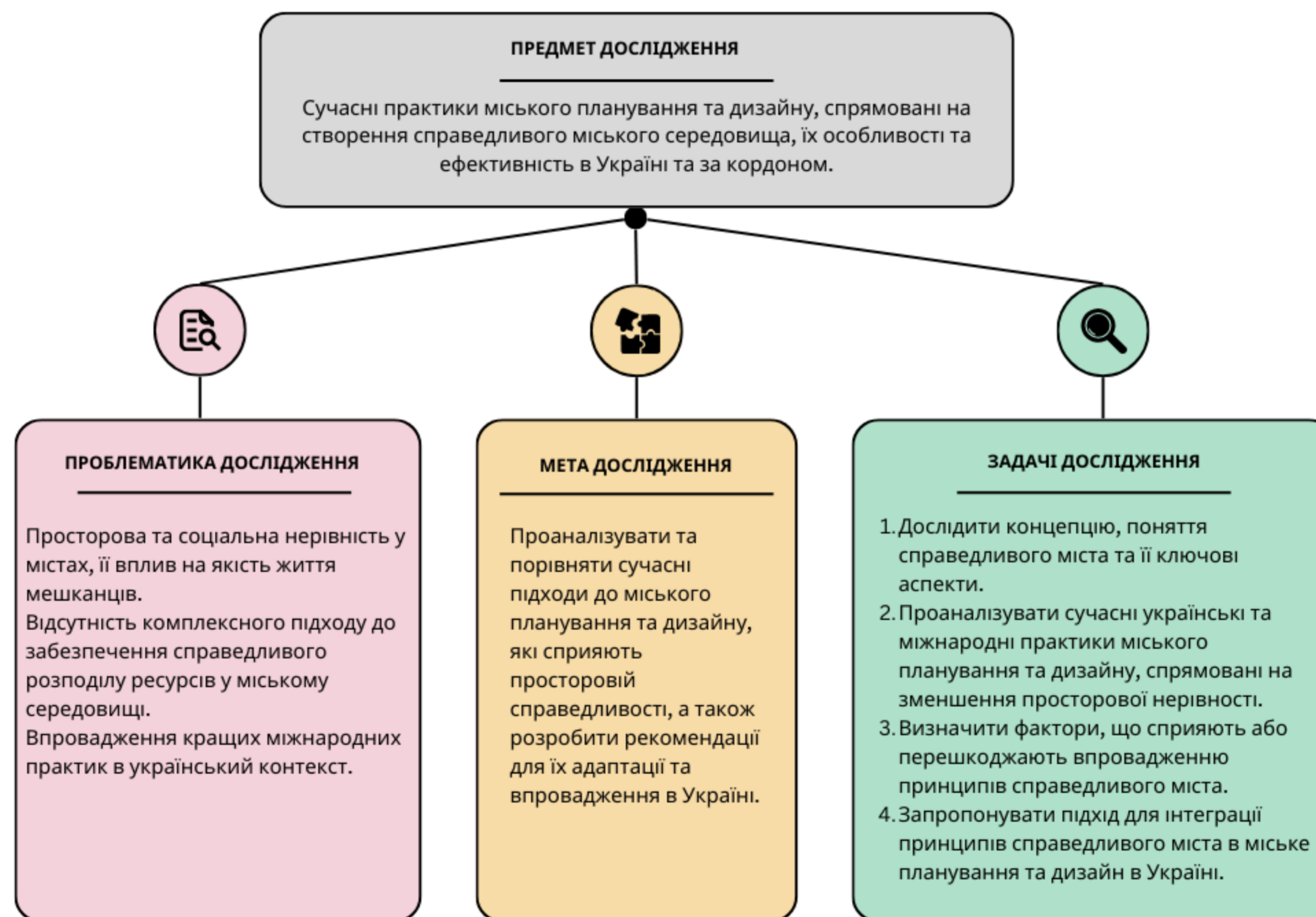
У даному дослідженні буде проведено комплексний аналіз просторової справедливості в міському плануванні та дизайні з фокусом на теоретичні засади, міжнародний досвід та українські реалії. Робота структурована в чотири логічно взаємопов'язані розділи: перший розділ розкриватиме теоретичні основи концепції справедливого міста, еволюцію цієї концепції у світовій урбаністиці, ключові поняття та критерії просторової справедливості, її взаємозв'язок з міським плануванням та систему індикаторів оцінки; другий розділ фокусуватиметься на міжнародному досвіді реалізації принципів справедливого міста, а також перспектив використання сучасних технологій для забезпечення рівного доступу до міських ресурсів; у третьому розділі буде проаналізовано просторові диспропорції в українських містах (Київ, Львів, Харків, Одеса), їхні міські політики та вплив децентралізації на розвиток; четвертий розділ окреслюватиме перспективи впровадження принципів справедливого міста в Україні. Дослідження має на меті сформулювати системний підхід до забезпечення просторової справедливості в українських містах з урахуванням глобальних тенденцій та локальних особливостей.

				МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА		
	Прізвище	Підпис	Дата			
Виконав	Хрипливець К.О.			Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном		
Керівник	Тригуб Р.М.					
Консультант						
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.			Вступ	КНУБА кафедра МБ група УППМ-23	

У межах дослідження концепції просторової справедливості як орієнтиру для розвитку українських міст використано міждисциплінарний підхід, що поєднує теоретичний аналіз, емпіричні методи та прикладне дослідження.

Дослідження базується на принципах критичної урбаністики, соціальної географії та просторового планування, що дозволяють оцінити, як містобудівні процеси впливають на соціальну справедливість у міському просторі. Теоретичний фундамент сформовано на основі концепцій справедливого міста, а також сучасних підходів до інклюзивного та сталого міського розвитку.

Використання перерахованих методів дозволяє комплексно оцінити поточний стан просторової справедливості в українських містах та виявити потенційні напрями її інтеграції в міське планування та дизайн.

				МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА		
	Прізвище	Підпис	Дата			
Виконав	Хрипливець К.О.			Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном		
Керівник	Тригуб Р.М.					
Консультант						
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.			Методологія	КНУБА кафедра МБ група УГПМ-23	

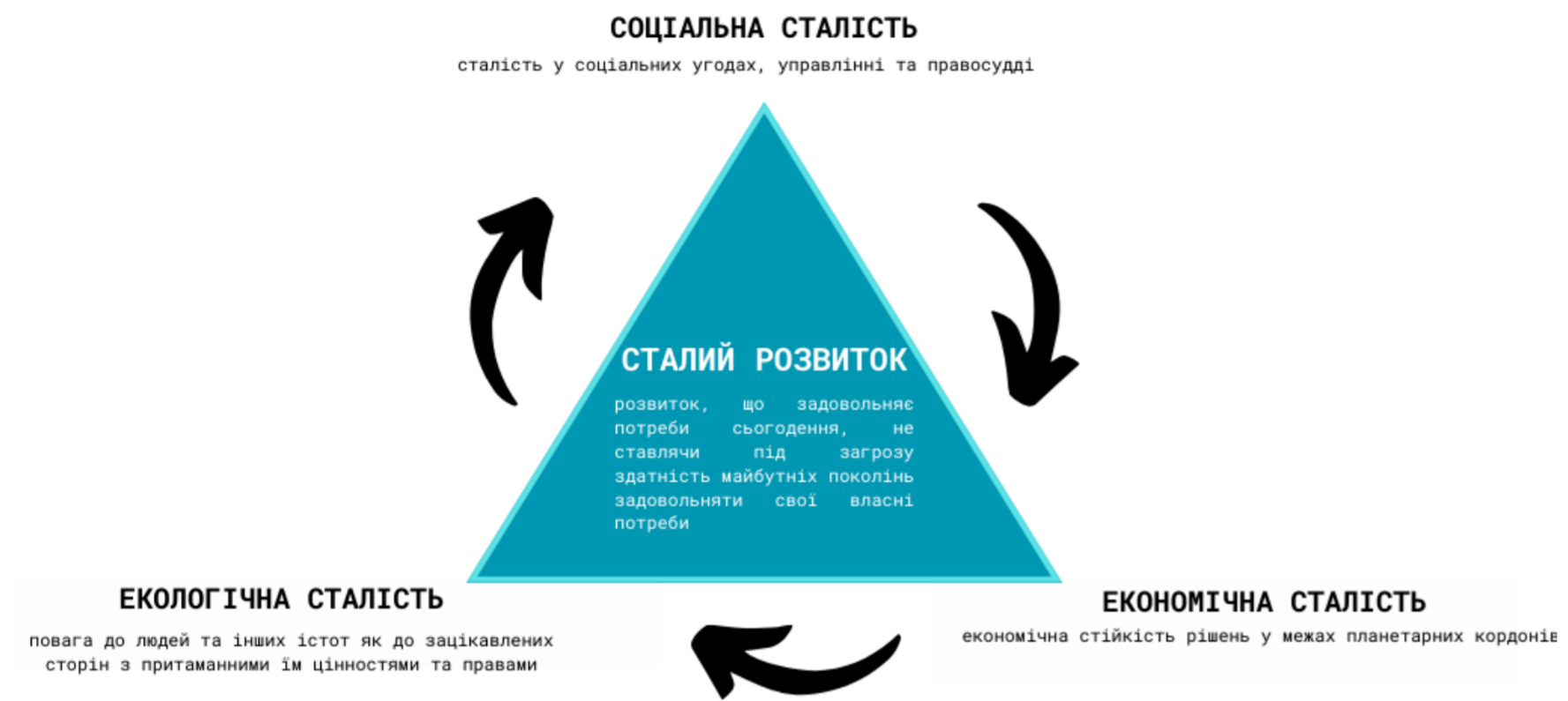

Рис.1.1. Три взаємопов'язані виміри сталого розвитку

Рис. 1.2. Піраміда просторової справедливості, де три виміри просторової справедливості є взаємозалежними, але і взаємно підсилюють один одного

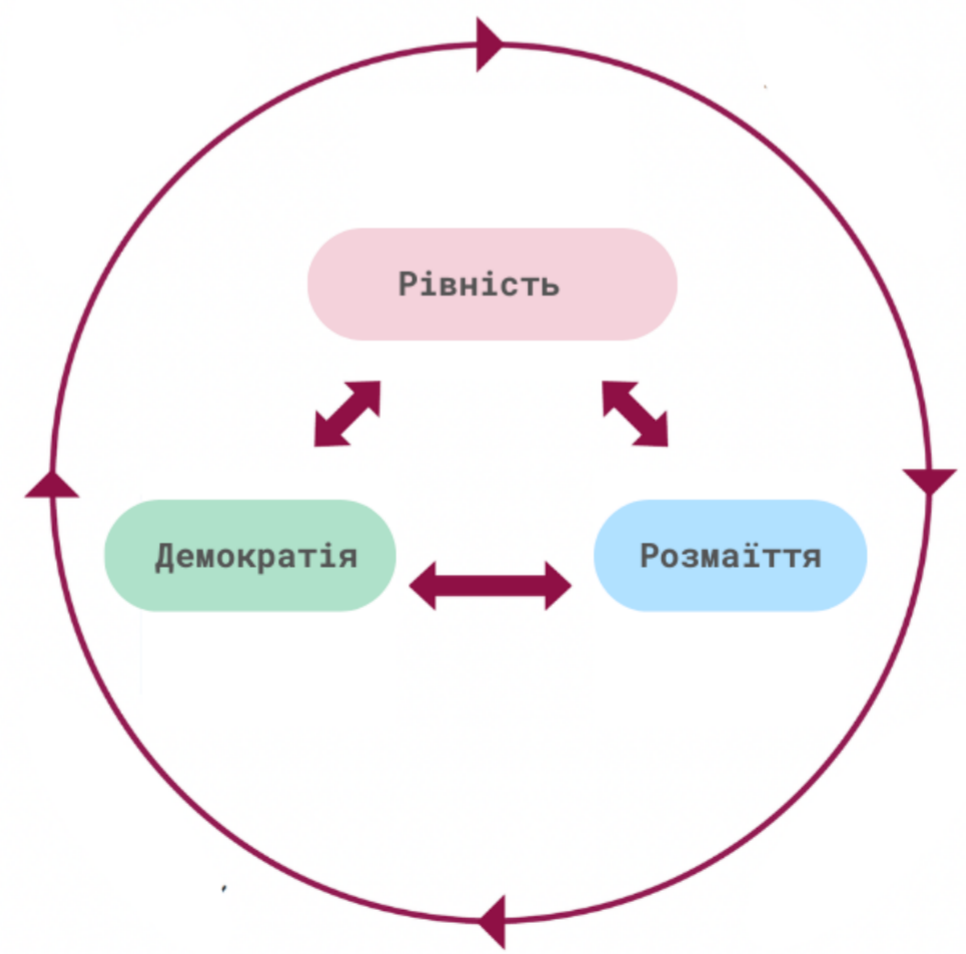

Рис.1.3. Основні принципи справедливого міста за Файнстайн

				МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА		
	Прізвище	Підпис	Дата			
Виконав	Хрипливець К.О.			Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном		
Керівник	Тригуб Р.М.					
Консультант						
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.			Теоретичні основи просторової справедливості у міському плануванні та дизайні	КНУБА кафедра МБ група УППМ-23	

The New Leipzig Charter
The transformative power of cities for the common good

DIMENSIONS OF EUROPEAN CITIES	SPATIAL LEVELS OF EUROPEAN CITIES	KEY PRINCIPLES OF GOOD URBAN GOVERNANCE
The just city	Neighbourhood level	Urban policy for the common good
The green city	Local authorities	Integrated approach
The productive city	Functional area	Participation and co-creation
Digitalisation		Multi-level governance
		Place-based approach

Рис.2.1. Зв'язок між Новою Лейпцизькою хартією та Цілями сталого розвитку

Рис.2.2. Напрями впливу Європейської перспективи просторового розвитку

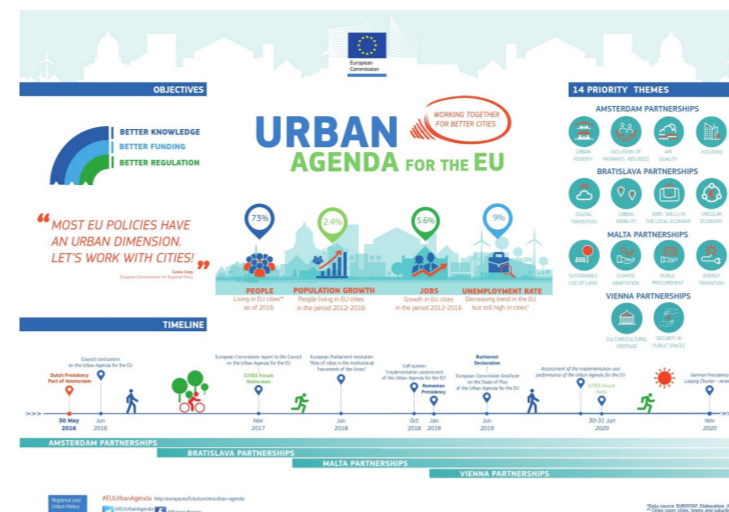

Рис.2.3. Порядок денний розвитку міст для ЄС

Рис.2.5. Ілюстрація TOP від Інституту транспорту та політики розвитку

Ajuntament de Barcelona
Pla de Mobilitat Urbana de Barcelona 2013-2018

MODEL DE SUPERILLES

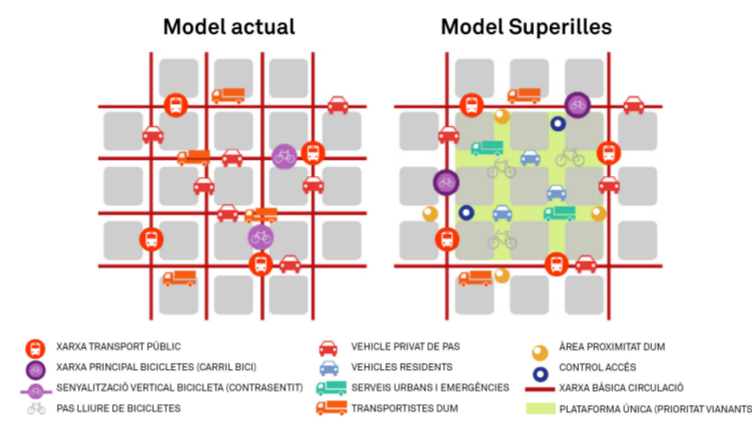

Рис.2.6. Модель суперблоків

Рис.2.7. Публічна зона відпочинку та бігова доріжка в суперблоці

Рис.2.14. Сучасне соціальне житло у Відні

El PMU 2024 proposa un repartiment modal en què el 81,52% dels desplaçaments es fan a peu, amb transport públic o amb bicicleta.

Mobilitat	Situació de partida (Dades 2018)	»	Escenari proposat (2024)
General	8,064 milions etapes/dia	+4,72%	8,444 milions etapes/dia
A peu	34,35% quota modal	+7,51%	34,35% quota modal
Transport públic	37,33% quota modal	+15,70%	41,25% quota modal
Bicicleta	2,28% quota modal	+129,44%	5,00% quota modal
Vehicle privat	26,04% quota modal	-25,64%	18,48% quota modal

Рис.2.9. Витяги з Плану міської мобільності Барселони 2024

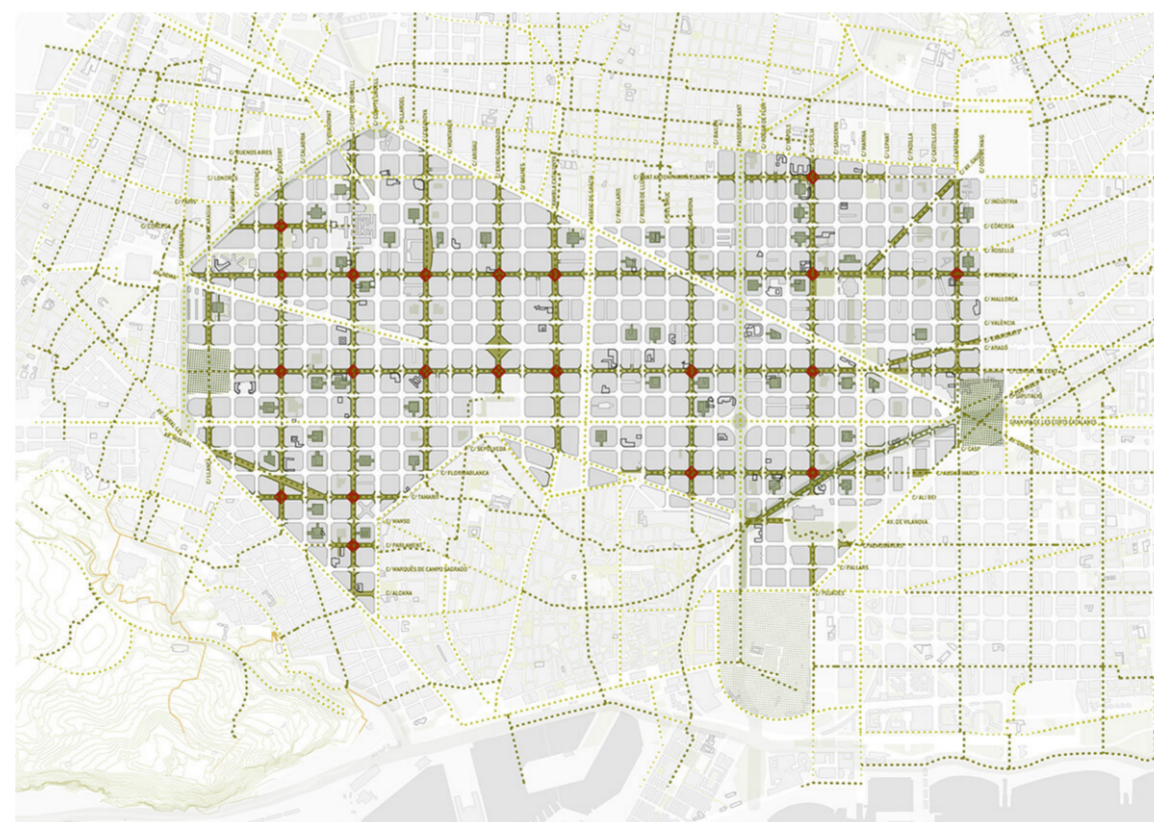

Рис.2.8. Мережа нових зелених осей та скверів

Рис.2.12. Типовий приклад соціального житла у Відні періоду Червоного Відня

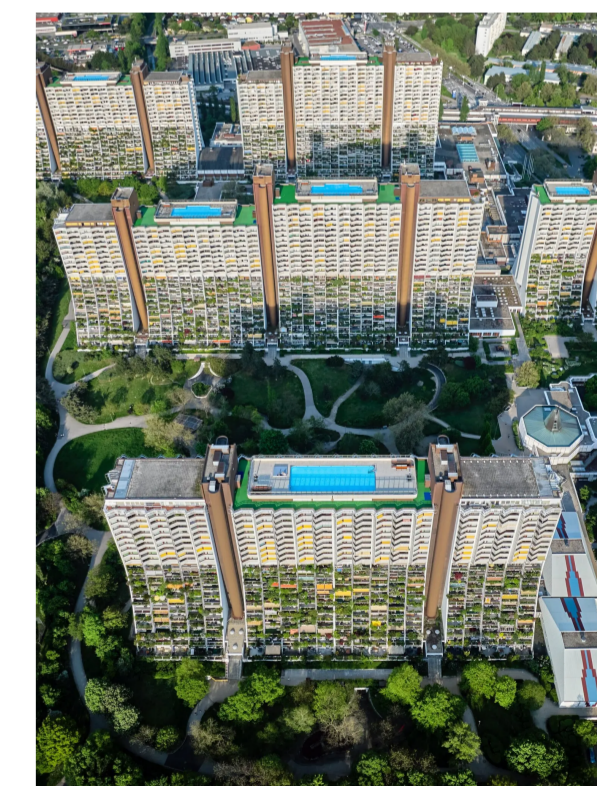

Рис.2.13. Альт-Ерла, один з найбільших комплексів з обмеженою прибутковістю у Відні

Рис.2.10. Година пік у Копенгагені

Рис.2.11. Вулиця Стрьогет у Копенгагені у 1960 році і зараз

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА			
	Прізвище	Підпис	Дата
Виконав	Хрипливець К.О.		
Керівник	Тригуб Р.М.		
Консультант			
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.		
Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном			
Досвід реалізації принципів справедливого міста у світі			КНУБА кафедра МБ група УГПМ-23

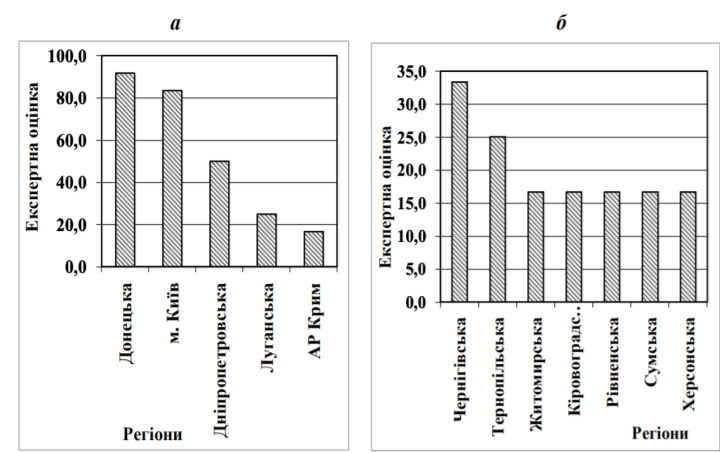

Рис.3.1. Регіони з найбільшим (а) та найменшим (б) соціальним розривом

Рис.3.4. Інтеграція підходів згори та знизу на основі методології «Тактичний урбанізм. Короткострокові дії, довгострокові зміни»

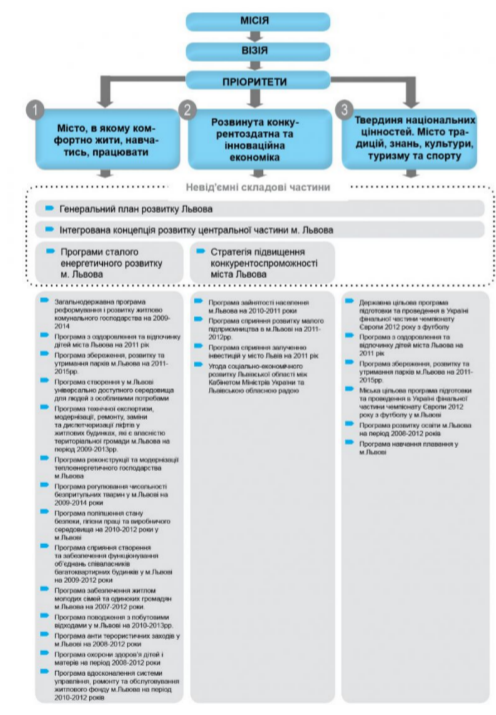

Рис.3.5. Місія, візія та пріоритети розвитку Львова

Рис.3.9. Облаштування «доріжок доступності» на площі Ринок

Довгострокове бачення, стратегічні цілі та сектори розвитку міста Києва:

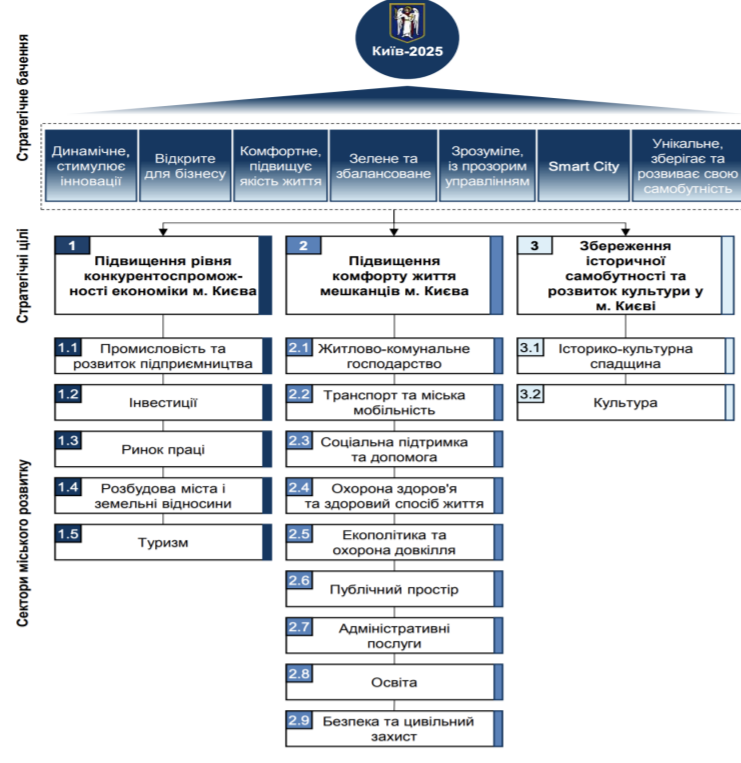

Рис.3.2. Довгострокове бачення, стратегічні цілі та сектори розвитку міста Києва та їх індикатори

Індикатори досягнення стратегічних цілей розвитку міста Києва:

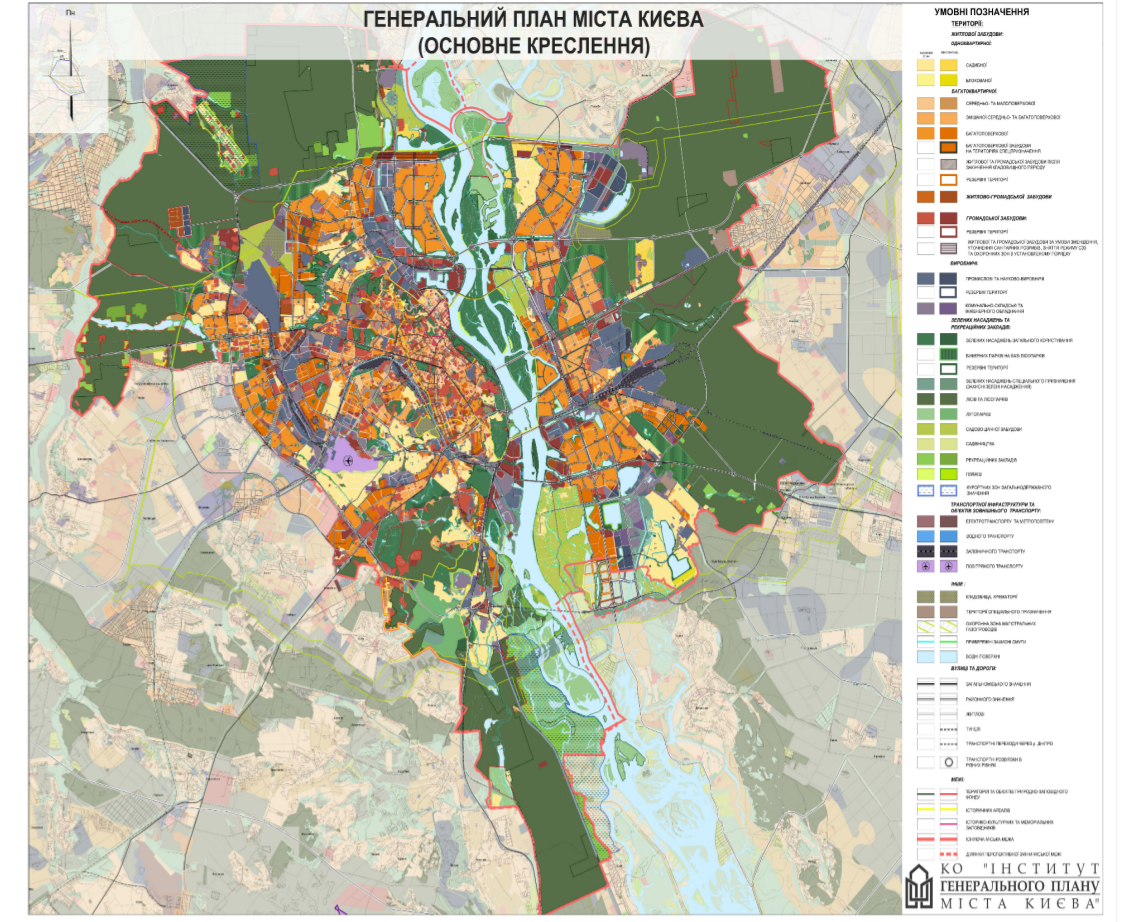
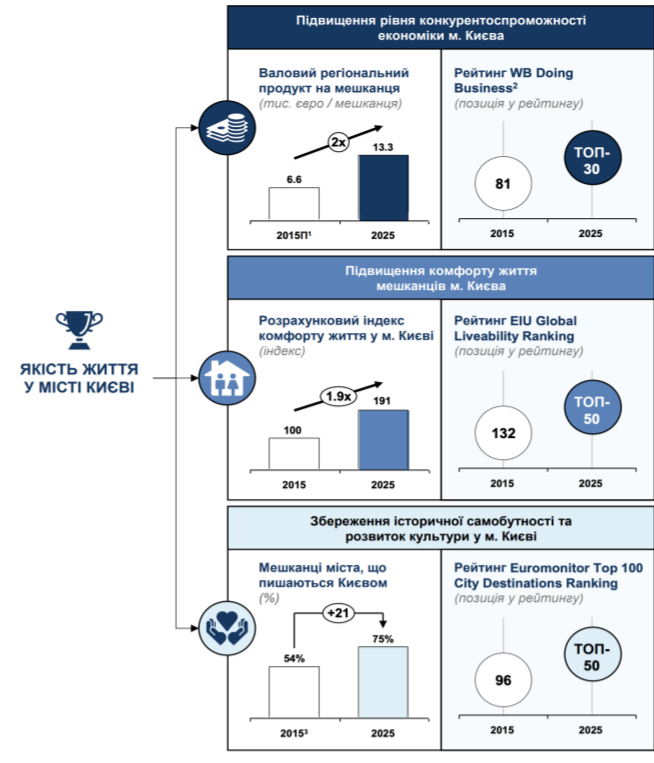

Рис.3.3. Генеральний план Києва 2020

Рис.3.6. "Ціль 3. Ефективний, комфортний та екологічний громадський транспорт" витяг з каталогу заходів ПСММ Львова

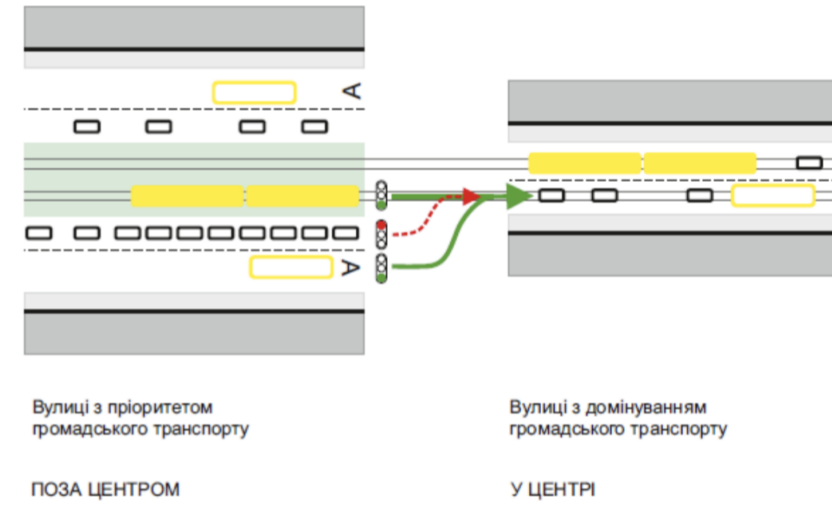

Рис.3.7. Принцип дозування в'їзду автомобілів в центр міста

Рис.3.11. Модернізація трамваїв Vin Way

Рис.3.8. Основні етапи планування сталого розвитку міської мобільності Харкова

Рис.3.10. 1-й етап реконструкції Контрактової площі — відновлення скверу

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА			
Виконав	Хрипливець К.О.	Підпис	Дата
Керівник	Тригуб Р.М.		
Консультант			
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.		
Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном			
Аналіз міського планування та дизайну в Україні через призму просторової справедливості			КНУБА кафедра МБ група УГПМ-23

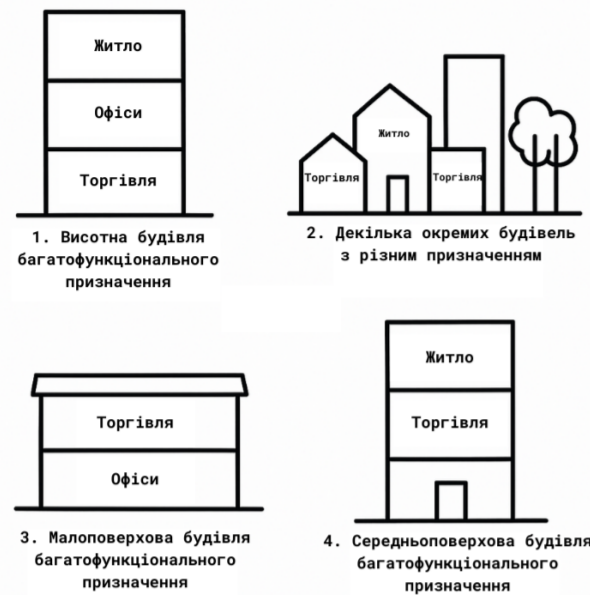

Рис.4.1. Типи організації простору змішаного використання

Рис.4.5. Реконструкція площі Митної у Львові

Рис.4.2. Superkilen Park — урбаністичний інклюзивний простір у Данії

Рис.4.3. Відень славиться як приклад міста, яке ефективно впроваджує гендерно рівний підхід — зокрема, можна побачити широкі тротуари, які створені з урахуванням потреб матерів, що переміщуються містом з дитячими візочками

Рис.4.4. Вулиця у Амстердамі перетворена на безтурботний ігровий ландшафт

Рис.4.6. Центр митрополита Андрія Шептицького Українського католицького університету у Львові — приклад інклюзивного освітнього центру

Рис.4.7. Освітюрія Хаб у Києві — переможець премії за найбільш доступні заклади й установи для маломобільних громадян у 2019 році

ЩО ДОЗВОЛЯЄ СОЦІАЛЬНОМУ ЖИТТЮ ЗАЙМАТИСЯ ДОСТУПНИМ

Власники соціального житла не отримують з нього прибутку, а довод, якщо такий є, використовують для ремонту житла або будівництва нових квартир. В деяких країнах приватні організації отримують плати за створення соціального житла, наприклад, зниження податків або скасування плати за оренду землі. У деяких випадках забудовники отримують дозвіл на будівництво в привабливих районах міста за умови, що певна кількість квартир стане соціальним житлом.

МОЖНА ЯК ОДУТ ПОБУДУЮТИ? МОЖНА, АЛЕ 25% СОЦ ЖИТЛА!

ХТО МОЖЕ ЖИТИ В СОЦІАЛЬНОМУ ЖИТТІ

Дуже різні люди в Україні мають доступ лише до малообезпечених та вразливі групи населення, наприклад, переселенці, діти-сироти, люди з інвалідністю. Проте в інших країнах цей список може бути довшим. У відні орендувати соціальне житло можуть усі, хто має дохід нижче максимального.

Рис.4.9. Ілюстрація зі статті аналітичної платформи Cedos "Що таке соціальне житло і як воно (не) працює в Україні?"

Рис.4.8. Спортивний кластер Урбан-парк ВДНГ у Києві

Рис.4.10 Промприлад — інноваційний центр на базі старого заводу, який працює на перетині чотирьох напрямків розвитку регіону: нової економіки та урбаністики, сучасного мистецтва та освіти.

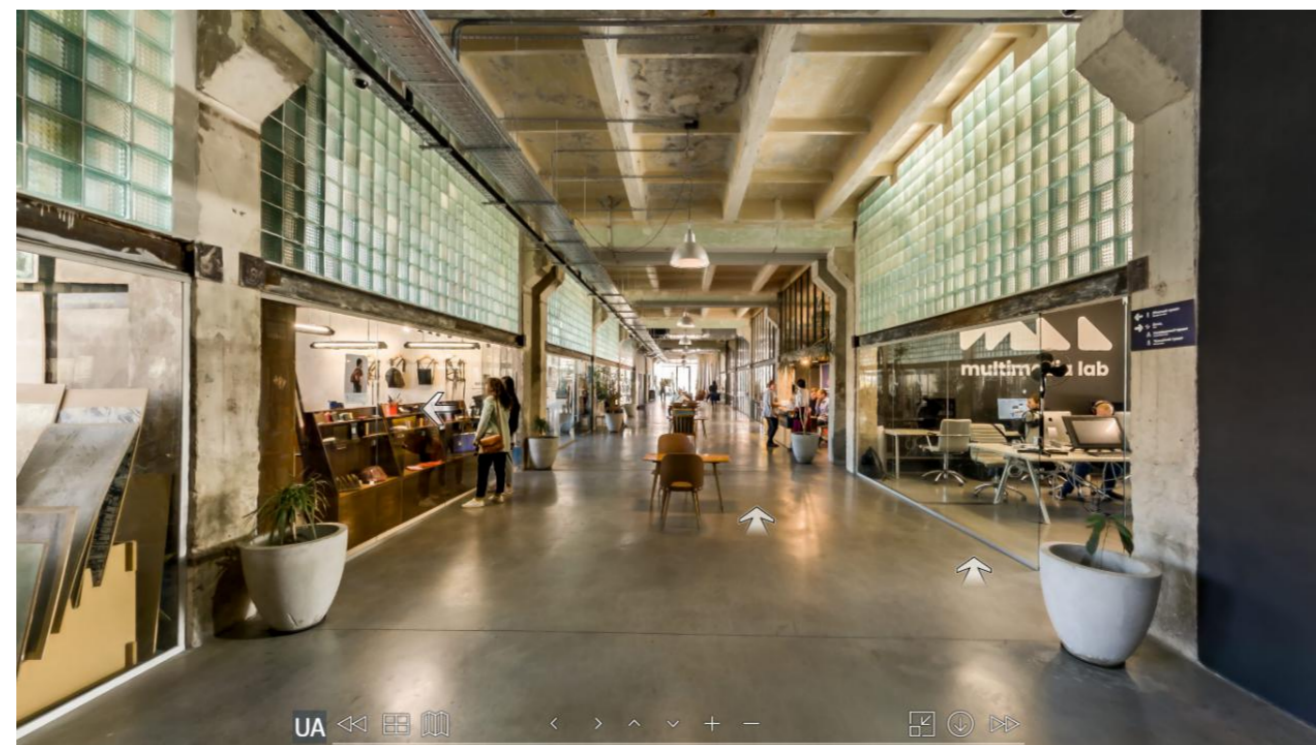

Рис.4.11 Серед основних діючих просторів: коворкінг та конференц-зал, майстерні й лабораторії, галерея, бар, танцювальна студія, освітні та дитячі центри, офіси інноваційних компаній та партнерських організацій, і офіс управління інвестиціями Івано-Франківської міськради.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА			
Виконав	Прізвище	Підпис	Дата
Хрипливець К.О.			
Керівник	Тригуб Р.М.		
Консультант			
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.		
Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном			
Перспективи впровадження принципів справедливого міста в Україні			КНУБА кафедра МБ група УГПМ-23

ВИСНОВКИ

У межах дослідження просторової справедливості в міському плануванні та дизайні було здійснено комплексний аналіз еволюції концепції справедливого міста, міжнародних практик і сучасного стану урбаністичних політик в Україні. Теоретичний аналіз продемонстрував, що просторову справедливість можна розглядати як системний підхід до забезпечення рівного доступу всіх соціальних груп до міських ресурсів, можливостей і послуг. У сучасній урбаністиці справедливість інтегрується через принципи інклюзивності, участі громадян у плануванні, зменшення просторових і соціальних диспропорцій, а також через дотримання прав людини в розвитку міського середовища.

У другому розділі було розглянуто досвід таких міст, як Барселона, Копенгаген і Відень, де міські політики спрямовані на зменшення нерівності через комплексне просторове планування, впровадження змішаного землекористування, орієнтацію на сталу мобільність та підтримку доступного житла. Аналіз показав, що одним із ключових елементів досягнення просторової справедливості є активне залучення мешканців до процесів планування і реалізації проєктів.

Аналіз українських міст — Києва, Львова, Харкова та Одеси — засвідчив, що хоча у стратегіях розвитку декларуються принципи інклюзивності та доступності, на практиці залишається низка викликів. Серед них: нерівномірний розподіл інфраструктурних інвестицій, недостатня доступність громадських просторів для маломобільних груп, обмежена участь громадян у плануванні. Водночас окремі ініціативи, такі як реконструкція громадських просторів у Львові (площа Митна) або впровадження елементів безбар'єрності у Києві (Контрактова площа), демонструють можливість поступової трансформації підходів до створення інклюзивного міського середовища.

Важливим чинником змін стало проведення реформи децентралізації, що надала громадам більше автономії в розробці стратегій розвитку та формуванні просторової політики. Позитивним наслідком стало зростання рівня підзвітності місцевої влади, впровадження практик партисипації та орієнтація на місцеві потреби.

Перспективи подальшого впровадження принципів справедливого міста в Україні тісно пов'язані з посиленням просторового планування як інструменту зменшення соціальної нерівності, впровадженням інклюзивного дизайну на всіх рівнях планування, розвитком державної політики та адаптацією успішних міжнародних практик до національного контексту.

Таким чином, для розвитку справедливого міста в Україні необхідним є системний підхід, що поєднує просторові інструменти, інклюзивне проєктування, демократичне врядування, різних джерел фінансування та інвестицій та орієнтацію на потреби усіх груп населення, з особливою увагою до вразливих категорій.

				МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА		
	Прізвище	Підпис	Дата			
Виконав	Хрипливець К.О.			Міське планування та дизайн для справедливого міста: аналіз сучасних практик в Україні та закордоном		
Керівник	Тригуб Р.М.					
Консультант						
Зав. кафедри	Приймаченко О.В.			ВИСНОВКИ	КНУБА кафедра МБ група УППМ-23	